

Ігор КОЗЬЯКОВ,
кандидат юридичних наук, доцент,
проректор Національної академії прокуратури України –
директор Інституту підвищення кваліфікації кадрів,
старший радник юстиції

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРЕДМЕТИЗАЦІЇ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ

Ключові слова: прокурорський нагляд; предмет прокурорського нагляду; інформаційна модель предмета; екологічний нагляд прокуратури.

Д о сьогодні найслабкішим місцем у теорії прокурорського нагляду в сфері охорони довкілля є відсутність достатнього понятійного апарату, який адекватно відображав би досліджувані в даній царині явища й створював гносеологічні основи для ефективної діяльності всіх державних органів, правомочних здійснювати контрольно-наглядову діяльність. Ця понятійна недостатність негативно позначається на можливостях успішної розробки доброякісних законодавчих та інших нормативних актів, що регламентують прокурорський нагляд у цілому й нагляд за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища зокрема. Отже, викладене на перше місце ставить з'ясування питання про об'єкт і предмет екологічного нагляду прокуратури*.

У межах наукової статті неможливо відобразити результати наукової дискусії, яка точиться з приводу об'єктно-предметної проблематики прокурорського нагляду. О.Р. Михайленко, підкреслюючи, що наглядова діяльність спеціально уповноваженого прокурора завжди має оціночний характер, слушно вважає: «... повинно бути те, що аналізується, оцінюється, на що поширюється, де здійснюється (об'єкт нагляду) і те,

що визначає суть цієї оцінки, її критерії, виходячи з нормативних актів, за виконанням та застосуванням яких і здійснює прокурор свій нагляд (предмет нагляду)» [1, 139].

Проте річ у тім, що таких поглядів на предмет і об'єкт нагляду дотримуються не всі. В.В. Гаврилов понад двадцять п'ять років тому зазначав, що «... з усіма нюансами, відтінками висловлено близько тридцяти різних суджень щодо визначення і змісту предмета прокурорського нагляду і близько двадцяти – щодо об'єкта нагляду, причому йдеться не про словесні розбіжності, а про корінні протиріччя» [2, 4–5].

У сучасній юридичній літературі досі не склалося єдиної думки щодо однакового розуміння правових явищ, які розглядаються. Дискусії з цієї проблеми тривають до сьогодні та не завжди бувають конструктивними. Тому ми не ставимо за мету висвітлення всіх існуючих поглядів науковців з цього питання. Скористаємося лише окремими точками зору, на наш погляд, найбільш прийнятними для вирішення поставленої досліджуваної наукової проблеми – визначення сутності та якісних характеристик об'єкта і предмета екологічного нагляду прокурора, якій присвячена дана стаття.

Методологічним підґрунтям для розв'язання поставленої проблеми слугуватимуть основні категорії діалектики: загальне – особливе – одиничне. Обумовленість такого вибору пов'язана із сутністю наукового знання, що полягає «... у достовірному узагальненні фактів, у тім, що за випадковим воно

* Термін «екологічний нагляд прокуратури» в цій статті використовується автором на позначення прокурорського нагляду за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища.

знаходить необхідне, закономірне, за одиничним – загальне й на цій основі здійснює передбачення різних явищ і подій» [3, 21].

На рівні категорії «загальне» інтегруючою ознакою виступає екологічний контроль, під яким розуміється діяльність уповноважених суб'єктів, які здійснюють перевірку додержання і виконання чинного екологічного законодавства [4, 270].

Прокурорський нагляд розглядається як окремих напрям державного екологічного контролю [5, 153] і являє собою самостійний, специфічний вид державної діяльності, який повинен забезпечити виконання закону та його верховенство в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Він здійснюється від імені держави, репрезентує та захищає суспільні інтереси фізичних і юридичних осіб. Основний зміст діяльності прокуратури в галузі охорони довкілля – нагляд за додержанням законів, які регулюють взаємовідносини між суспільством і природою й містять 1) природноресурсні та 2) охоронні норми, що забезпечують природоохоронний і антропоохоронний аспекти [5, 12] та, по суті, має забезпечити точне і однакове їх застосування, тобто створити відповідний режим екологічної законності.

Саме для прокуратури нагляд за додержанням і застосуванням законів становить «основний зміст її організації та діяльності» [6, 84]. Отже, прокурорський нагляд за додержанням і застосуванням законів про охорону довкілля є видом державної діяльності, через яку органи публічної влади здійснюють свій контроль за реалізацією в правозастосуванні принципу верховенства права [7, 20].

У сучасній науковій літературі переважна більшість авторів дотримуються позиції включення прокурорського нагляду за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища до системи державного екологічного контролю [8, 9, 10 та ін.].

Організаційно-правову основу екологічного нагляду прокуратури утворюють Закон України від 5 листопада 1991 року «Про прокуратуру» та Закон України від 25 червня 1991 року «Про охорону навколишнього природного середовища», де у ст. 37 закріплений нагляд за додержанням законодавства

про охорону навколишнього природного середовища, який здійснює Генеральний прокурор України та підпорядковані йому органи прокуратури. Важливою особливою ознакою є норма пункту 3 вказаної статті, яка передбачає, що в разі необхідності у складі органів Прокуратури України можуть створюватися спеціалізовані екологічні підрозділи.

Тому екологічний нагляд прокуратури як явище, узятє в своїй конкретній цілісності, у співвідношенні з екологічним контролем розглядається нами як «особливе» і «загальне». У такому ж кореляційному зв'язку це явище знаходиться з категорією прокурорський нагляд за додержанням законів.

Сучасна тенденція розвитку методології конкретної науки не повинна обмежуватися вивченням методів і прийомів пізнання та дослідження. Аналізу мають піддаватися більш універсальні поняття, які відповідають сучасним потребам практики і знаходять свій стрімкий розвиток у окремих галузях науки і техніки [11]. Не є винятком і наука прокурорсько-наглядового права, адже конструктивні зрушення, притаманні сучасній теорії і практиці діяльності органів прокуратури України, потребують залучення загальнонаукових базових понять, у тому числі міжгалузевих значення.

У вказаному контексті наука прокурорського нагляду має описувати технологію мислення та дій в сфері нагляду прокурора за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища. Але проблема полягає в тім, щоб побудувати на основі дуалізму логік (логіки мислення й логіки діяльності) функціональну схему їхньої реалізації в практичній діяльності органів прокуратури. Ключовим моментом у цьому стає кореляція вказаних логік.

Послідовного, чіткого та завершеного опису їх співвідношення і взаємодії в сучасній науковій літературі з проблематики прокурорського наглядово-охоронного права ще немає й не буде доти, доки не буде досягнуто ясності в основоположних поняттях, які використовуються при моделюванні прокурорських наглядових правовідносин. Причому для створення конкретної моделі правовідносин цього типу загальних методологічних знань про пізнавальну діяльність явно замало. Адже специфіка застосування

логік багато в чому залежить від правової характеристики об'єктів і предметизації прокурорського нагляду.

В юридичній практиці будь-який об'єкт у силу своєї структурованості поєднує різні види правової діяльності. Тому перш ніж описувати те, яким чином та у який спосіб діє об'єкт, необхідно визначитися, що треба під ним розуміти.

Для формування правильних висновків насамперед звернемося до трактування даного поняття у філософській літературі, де під об'єктом розуміється «... те, що протистоїть суб'єктові в пізнавальній і практичній діяльності» [12, 264] або він розглядається як частина об'єктивної реальності, з якою взаємодіє суб'єкт у процесі пізнання [13, 1032].

Під різними кутами зору розглядається питання про об'єкт правовідносин і у загальній теорії права. Поширеним є визначення об'єкта як сукупності різних матеріальних і нематеріальних благ, котрі перебувають у сфері інтересів учасників правовідносин [14, 369]. Але при такому розумінні об'єкта він залишається поза межами юридичного змісту певних правовідносин, оскільки існує як самостійна частина об'єктивної реальності. Підкреслюючи таке становище, С.С. Алексєєв визначав об'єкт як «... ті явища (предмети) світу, що нас оточує, на котрі спрямовані юридичні права й обов'язки» [15, 329].

Таким чином, об'єкт – це не просто будь-який предмет чи явище природи, що включені до сфери діяльності людини. Він сам по собі як об'єктивна реальність існує незалежно від свідомості людини, а стає об'єктом лише після вступу у взаємодію із суб'єктом. До того ж підкреслимо, що «... властивість бути об'єктом відкривається лише у відносинах із суб'єктом пізнавальної чи безпосередньо практичної діяльності» [16, 25]. Безперечно, до даної об'єктивної реальності суб'єкт звертається задля реалізації цілей, що стоять перед ним. Саме мета спонукає його звернутися до реальності, і тільки вона дає змогу орієнтуватися в ній, відшукуючи те, що здатне задовольнити назрілі потреби. Отже, об'єкта пізнання не існує для суб'єкта доти, доки в нього не сформувалися пізнавальні цілі й він не звернувся до дійсності для їх задоволення.

У прокурорській діяльності об'єкт, так само як і об'єктно-суб'єктний взаємозв'язок, з'являється з огляду на мету прокурора пізнати діяльність (поведінку) реальної індивідуально визначеної частини дійсності в ключі додержання закону в процесі її здійснення. В кожній конкретній ситуації для досягнення поставленої мети прокурор обирає об'єкт нагляду (установу, підприємство, службову особу тощо) і починає власне пізнавальну діяльність із застосуванням відповідних форм і методів нагляду, визначених у праві. Інакше кажучи, оскільки виокремлюється об'єкт нагляду прокурора, остільки сам прокурор стає суб'єктом наглядової діяльності.

Втім, сказане не дозволяє цілковито розділити поширену в юридичній науці думку, що об'єкт – це те, що протистоїть суб'єктові в його пізнавальній діяльності. І якщо суб'єкт не взаємодіє з об'єктом – його для суб'єкта не існує. Вважаємо, що таке неможливо, адже об'єкт (поведінка конкретної службової або іншої особи, діяльність певної установи, підприємства, його підрозділу тощо), будучи втягнутим у діяльність суб'єкта (прокурора), стає складовою прокурорської діяльності (нагляду).

Таким чином, протиставлення, уявляється, неправильно відображає діалектику кореляції суб'єкта й об'єкта. Більш правильно в цьому випадку при визначенні об'єкта акцентувати увагу на їхніх співвідношеннях та взаємодії.

У процесі спостереження за об'єктом нагляду – поведінкою, діяльністю та їх правовими наслідками – прокурор отримує знання про нього, і тут варто уникати небезпеки підміни об'єкта самим знанням про об'єкт. Адже «сама постановка питання про те, що є об'єкт, – писав Г.П. Щедровицький, – створює можливості розвести об'єкт і знання про нього» [17, 205].

Розглядаючи це питання, варто пам'ятати: будь-яке знання умовне. Тому придатність його для певних правовідносин ще не означає, що воно може використовуватися в усіх випадках, пов'язаних із операціями щодо об'єкта, а лише в тих, що стосуються нагляду за додержанням законів. До речі, це твердження стосується будь-якого знання, у тому числі напрацьованого суспільною прак-

тикою і «довішого свою відносну істинність та адекватність об'єктові» [18, 61].

Необхідно підкреслити темпоральний (часовий) аспект, який потрібно враховувати при визначенні об'єкта прокурорського нагляду за додержанням законів про охорону довкілля. Об'єкт пізнання не може бути в минулому: «... явище, що стало минулим, перестає мати наявне буття й не може бути об'єктом безпосереднього спостереження, який би рівень розвитку суспільно-історичної практики не існував» [19, 61].

У процесі здійснення прокурорського нагляду минуле, звичайно, пізнається, але через дослідження результатів діяльності визначених об'єктів, які самі по собі ще не є минулим, вони є дійсністю, сьогоденням. В свою чергу, дійсність як категорія містить у собі реальне та ідеальне [13, 232]. «Ідеальне протистоїть індивіду як особлива об'єктивна дійсність» [20, 249]. Ідеальне – це особливий, характерний тільки для взаємодії суб'єкта й об'єкта спосіб відтворення загальних і цілісних властивостей об'єктивної реальності за допомогою репрезентантів цієї діяльності [21, 53], якими в екологічній сфері виступають правові акти, дії та їх наслідки.

У процесі прокурорського нагляду здійснюється вицлювання об'єктивних внутрішніх і зовнішніх прокурорських еколого-наглядових правовідносин, і тим самим відбувається своєрідне моделювання об'єкта. Завершальним етапом даного процесу є здійснюване за допомогою мовно-знакових засобів перенесення знятої з об'єктивної реальності моделі у внутрішній план, перетворення її в теоретичний ідеальний образ (законність). З теоретичним об'єктом прокурор працює у мисленні й за допомогою мислення, отримує знання у відносній незалежності від досвіду, витягає з ідеальних об'єктів інформацію, яка потенційно міститься в них [22, 128–130]. Таким чином, це – ідеальна модель стану об'єкта прокурорського нагляду *de lege ferenda* (як належне: принцип, ідеал, вимога).

У філософії поряд із поняттям «об'єкт» при визначенні пізнавальної діяльності використовується поняття «предмет». Якщо в загальному плані об'єкт розуміють як частину об'єктивного світу, що перебуває у взаємодії із суб'єктом, то предмет – це

найбільш значимі властивості, зв'язки й відносини, які суб'єкт виділяє в об'єкті, виходячи зі своїх цілей.

На відміну від об'єкта, у предметі пропонується бачити не тільки об'єктивне, а й суб'єктивне. З одного боку, при правильному виділенні – це частина об'єкта, і в цьому сенсі в предметі немає нічого, що не містить у собі об'єкт. З другого боку, предмет суб'єктивний, не тотожний і не рівнозначний об'єктові, тому що, виділяючи предмет, той, хто його пізнає, виходить зі своїх цілей, визначаючи в об'єктові тільки істотне, абстрагуючись від багато чого, що не становить для нього інтересу [23, 525].

Привертає до себе увагу те, що при зіставленні цих категорій «об'єкт» і «предмет» у філософії розглядаються з позицій як об'єктивного, так і суб'єктивного. Але якщо у випадку з об'єктом об'єктивне та суб'єктивне розділяється і йдеться про об'єкти реальні й ідеальні, то саме предмет якимось чином їх поєднує.

Вельми важливим є запитання: якщо предмет – це найбільш значимі властивості, зв'язки й відносини, то в чому тоді відмінність між змістом предмета (субстанцією) й знаннями про об'єкт? Адаже у такому розумінні поняття «предмет» позбавлене свого сутнісно-субстанціонального наповнення.

Сказане викликає труднощі при визначенні місця предмета в системі прокурорського нагляду, які характеризуються тим, що:

- об'єкт пізнання – річ у собі, предмет – річ для нас; мета стоїть між ними;
- предмет не може бути в минулому, як знання не може передувати явищу;
- природа об'єкта й предмета відрізняється, оскільки об'єкт – об'єктивний, предмет – суб'єктивний.

Прокурор, виходячи з цілей і завдань прокурорського нагляду, що стоять перед ним, звертаючись до об'єктивної дійсності, виділяє в ній те, що його цікавить насамперед. Виділення – це перший крок до предметизації, який дає прокуророві змогу припустити, що визначене явище чи річ можуть задовольняти мету прокурорського нагляду.

У такому випадку не виникає підстав говорити про отримане знання. Для цього мають бути проведені чуттєво-логічні операції,

у перебігу яких прокурору потрібно послідовно-поступово пройти чотири рівні: від чуттєво-конкретного до чуттєво-абстрактного, потім до логічно-абстрактного й від нього до логічно-конкретного [24, 91–92]. Логічно-конкретне – це знання про предмет соціально-правового явища, що цікавить прокурора.

Втім, знання не є невід'ємною властивістю об'єкта, воно дає змогу з множини об'єктів у кожному випадку виділити пізнаний предмет. У філософському аспекті предмет існують навколо людини тільки в силу того, що вона має знання про них. Безперечно, знання від предмета не віддільне, *знання – це і є предмет*. Але, на відміну від філософського споглядання, в прокурорському нагляді предметом виступає соціально-правове явище. Отже, можна констатувати: об'єкт – це дещо, екологічно значуща поведінка взагалі. Коли ж прокурор ставить питання про те, чи відповідає ця поведінка вимогам законів у галузі довкілля, і не просто запитує, а досліджує вказану діяльність та її правові наслідки, тоді об'єкт як ідеальна модель зникає й залишається предмет екологічного нагляду прокуратури*.

Сказане дає змогу дійти висновку, що предмет екологічного нагляду відображає практичну діяльність органів прокуратури як функцію, спрямовану на реалізацію суспільного призначення прокурорського нагляду, в тому числі за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища. У свою чергу, предмет нагляду утворює особливий динамічний елемент цієї державної функції, який характеризує її життєдіяльність – *de lege lata* (як суще, режим, стан).

Цілком логічним вбачається й інший висновок. Предмет екологічного прокурор-

ського нагляду утворює інформація** як певна система відомостей про відповідність вимогам екологічного законодавства поведінки персоніфікованих, відокремлених прокурором у процесі здійснення наглядової діяльності об'єктів. Слід вказати, що у межах системного підходу інформація розглядається в контексті трьох фундаментальних аспектів: інформаційному, пов'язаному із реалізацією в системі певної сукупності процесів відображення зовнішнього світу й внутрішнього середовища шляхом збору, нагромадження й переробки відповідних сигналів; управлінському, що враховує процеси функціонування системи, напрямки її руху під впливом отриманої інформації і ступінь досягнення визначених цілей; організаційному, що характеризує устрій і ступінь досконалості самої системи управління в термінах її надійності, живучості, повноти реалізації функцій, досконалості структури й ефективності витрат на здійснення процесів управління в системі.

Утім, дотепер не існує єдиного, загально-визнаного визначення поняття «інформація», і щодо його формування зараз точаться суперечки між науковцями. Найбільш правильне визначення з цього приводу, вважаємо, навів Г.Г. Воробйов: «Інформація – це філософська категорія, розглянута поряд з такими, як простір, час, матерія. У самому загальному виді інформацію можна представити як повідомлення, тобто форму зв'язку між джерелом, що передає повідомлення, і приймачем, її приймаючим» [26, 12].

У цьому контексті можна говорити про відносний і абсолютний характер інформації. Відносність інформації характеризується тим, що будь-який об'єкт є джерелом інформації лише у відношенні до іншого, строго визначеного й взаємодіючого з ним об'єкта, здатного у даних конкретних умовах сприйняти (витягти) і використовувати у своїх цілях дану інформацію. Абсолютний характер інформації полягає в тому, що об'єкти містять інформацію, яка за певних умов може реалізовуватися в «передавальну» частину відображення. Суб'єкт отримує інформацію від об'єкта і включає її у свій контур пізнання та/або управління. При цьому виявляється зміст, смисл цієї інформації; вона набуває

* Примітка. Гегель сформулював це достатньо чітко: «коли ми запитуємо, а що є цей об'єкт, тобто намагаємося перейти від «дещо» до чогось, тоді об'єкт зникає, і залишається не об'єкт, а предмет». Цитується за: [17, 207].

** Інформація (від лат. informatio – роз'яснення, виклад, поінформованість) – одне з найбільш загальних понять науки, що позначає деякі відомості, сукупність яких-небудь даних, знань тощо [25, 172].

цінність для суб'єкта, яка розкривається у семантичному і прагматичному аспектах.

Семантичний аспект інформації про об'єкт екологічного нагляду в процесі здійснення прокурорського нагляду полягає у спрямованості дій прокурора на з'ясування відповідності вимогам закону екологічно-значущої поведінки або діяльності, що проводиться наглядом об'єктом у визначених законами сферах.

Зокрема, завданнями прокурора є забезпечення нагляду за додержанням природоохоронного законодавства, передусім з таких пріоритетних питань:

1. Збереження, використання, охорони та відтворення природних ресурсів, а саме: об'єктів природно-заповідного фонду, земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, лісів, тваринного і рослинного світу, морського середовища, територіальних вод, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони.

2. Особливу увагу приділяти нагляду за додержанням законів щодо охорони земельних ресурсів. Принципово реагувати на факти протиправного вилучення або відчуження земель природоохоронного, оздоровчого, заповідного, рекреаційного, історико-культурного, лісогосподарського призначення та земель водного фонду з державної та комунальної власності, надання їх у власність, користування й оренду, а також незаконної їх приватизації.

3. Захисту життя і здоров'я громадян, навколишнього природного середовища від негативного впливу господарської та іншої діяльності, особливо при поводженні з токсичними, радіоактивними й іншими небезпечними для довкілля речовинами, побутовими, промисловими відходами, у тому числі при їх ввезенні, транспортуванні та зхороненні на території України.

4. Порядку встановлення суб'єктам господарювання обов'язкових зборів і платежів за користування природними ресурсами, їх надходження до державного та місцевих бюджетів, а також відшкодування збитків і втрат, заподіяних унаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

5. Цільового використання бюджетних та інших коштів, виділених на охорону довкілля, збереження природної різноманітності флори та фауни, ліквідацію наслідків екологічного забруднення, природних і техногенних явищ та їх попередження [27].

Прагматичний аспект дослідження інформації про об'єкт нагляду полягає в тому, наскільки цінною для прокурора з точки зору стану додержання законності є отримана інформація, чи можливий вплив цієї інформації на подальшу поведінку прокурора. Адже залежно від обсягу та якості відомостей про характер виявлених порушень закону прокурор обирає і застосовує відповідні засоби прокурорського реагування.

Список використаних джерел:

1. Михайленко О.Р. Прокуратура України: підруч. / Михайленко О.Р. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 296 с.
2. Гаврилов В.В. Сущность прокурорского надзора в СССР / В.В. Гаврилов. – Саратов, 1984. – 152 с.
3. Зеленогорский Ф.А. О методах исследования и доказательств / Ф.А. Зеленогорский. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОСПЭН), 1998. – 187 с.
4. Екологічне право України. Академічний курс: підруч. / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – [2-е вид.]. – К.: Юридична думка, 2008. – 720 с.
5. Андрейцев В.І. Екологічне право. Курс лекцій / Андрейцев В.І. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.
6. Шалумов М.С. Прокурорский надзор и государственный контроль за исполнением законов: разграничение компетенции и ответственности / М.С. Шалумов // Государство и право. – 1999. – № 1. – С. 79–85.
7. Бабенко В.І. Прокурор у галузі охорони довкілля: сутність, повноваження, організація: навч. посіб. / В.І. Бабенко, М.В. Руденко. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 408 с.
8. Таранушич С.В. Організаційно-правові аспекти діяльності природоохоронної прокуратури: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.10 «Судоустрій, прокуратура та адвокатура» / С.В. Таранушич. – К., 2007. – 20 с.
9. Грицан О.А. Правові засади екологічного контролю за використанням та охороною надр: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / О.А. Грицан. – К., 2009. – 16 с.

10. Кірін Р.С. Правове забезпечення видобування корисних копалин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / Р.С. Кірін. – К., 2007. – 19 с.
11. Арутюнов В.Х. Методологія соціально-економічного пізнання: навч. посіб. / В.Х. Арутюнов, В.М. Мішин, В.М. Свінцицький. – К.: КНЕУ, 2005. – 286 с.
12. Спиркин А.Г. Основы философии: учебн. пособ. / А.Г. Спиркин. – М.: Политиздат, 1988. – 592 с.
13. Всемирная энциклопедия: Философия / [гл. науч. ред. и сост. А.А. Грицанов]. – М.: АСТ; Мн.: Харвест, Современ. литератор, 2001. – 1312 с.
14. Гойман-Калинский И.В. Элементарные начала общей теории права / Гойман-Калинский И.В., Иванец Г.И., Червонюк В.И.; под общ. ред. В.И. Червонюка. – М.: Право и закон; КолосС, 2003. – 544 с.
15. Алексеев С.С. Проблемы теории права: в 2 т. / Алексеев С.С. – Свердловск, 1972. – Том 1. – 386 с.
16. Лекторский В.С. Проблема субъекта и объекта в классической и современной буржуазной философии / Лекторский В.С. – М.: Политиздат, 1965. – 124 с.
17. Щедровицкий Г.П. Философия. Наука. Методология / Щедровицкий Г.П. – М.: Наука, 1997. – 292 с.
18. Диалектика познания: компоненты, аспекты, уровни. – Л.: Лениздат, 1983. – 280 с.
19. Козин Н.Г. Познание и историческая наука: учебн. пособ. / Козин Н.Г. – Саратов: Изд-во Саратовск. гос. ун-та, 1998. – 188 с.
20. Ильенков Э.В. Философия и культура / Ильенков Э.В. – М.: Издательство политической литературы, 1999. – 482 с.
21. Современная философия / [под ред. В.П. Кожановского]. – Ростов-на-Дону: Донвест, 2003. – 353 с.
22. Теория познания: в 4 т. – М.: Политиздат, 1995. – Т. 4. – 340 с.
23. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. энциклопедия, 1993. – 928 с.
24. Шаповалов В.Ф. Основы философии современности. К итогам XX века / Шаповалов В.Ф. – М.: Флинта; Наука, 1998. – 272 с.
25. Философский словарь / [под ред. И.Т. Фролова]. – [5-е изд.]. – М.: Политиздат, 1987. – 590 с.
26. Воробьев Г.Г. Информационная культура управленческого труда / Воробьев Г.Г. – М.: Экономика, 1971. – 158 с.
27. Наказ Генерального прокурора України від 23 жовтня 2009 р. № 3/2гн «Про особливості організації прокурорського нагляду за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища» (пункт 2).

Ігор КОЗЬЯКОВ

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРЕДМЕТИЗАЦІЇ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ

Резюме

Стаття присвячена методологічним аспектам дослідження об'єкта та предмета прокурорського нагляду за додержанням законів щодо охорони навколишнього природного середовища, взаємозв'язку співвідношення цих категорій, інформаційної сутності предметизації екологічного нагляду прокуратури.

Игорь КОЗЬЯКОВ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРЕДМЕТИЗАЦИИ ПРОКУРОРСКОГО НАДЗОРА

Резюме

Статья посвящена методологическим аспектам исследования объекта и предмета прокурорского реагирования за соблюдением законов об охране окружающей среды, взаимосвязи соотношения этих категорий, информационной сущности предметизации экологического надзора прокуратуры.

Igor KOZYAKOV

METHODOLOGICAL ASPECTS OF PUBLIC PROSECUTOR'S SUPERVISION FEATURING

Summary

The article is devoted to methodological aspects of research of prosecutor's supervision object and subject on law observance over environmental protection, interconnection of these categories' correlation, information essence of public prosecutor ecological supervision featuring.